

Delikaatsete isikuandmete töötlemise registreerimistaotluse koostamine

Kaja Puusepp, Merit Velm, Stiina Liivrand – Andmekaitse Inspeksioon

Artikli eesmärgiks on anda tervishoiuasutustele juhiseid delikaatsete isikuandmete töötlemise registreerimistaotluse vormistamise kohta.

Isikuandmete kaitse seadus näeb ette, et delikaatsete isikuandmete vastutav töötleja on kohustatud registreerima delikaatsete isikuandmete töötlemise Andmekaitse Inspeksioonis (edaspidi AKI). Registreerida tuleb delikaatsete isikuandmete töötlemine, vaatamata sellele et need andmed on töötlemises valdavalt patsientide eneste nõusolekul.

Ülal räägitu ei ole midagi uut, tänaseks on tervishoiuteenuse osutajad ka suures osas oma registreerimistaotluse esitanud ning töötlevad delikaatsete isikuandmeid õiguspäraselt. Kuid kuna elu muutub ja aeg läheb edasi, on taas põhjust rääkida üle mõned aspektid, et aidata nendes paberites paremini orienteeruda, ja mis veelgi tähtsam, säilitada patsientide usaldus.

Ka siis, kui delikaatsete isikuandmete töötlemine on AKIs registreeritud, on sellegipoolest soovitatav üle vaadata mõned järgmised asjaolud:

Kas Teie taotlus on kehtiv?

Isikuandmete kaitse seaduse järgi registreeritakse delikaatsete isikuandmete töötlemine viieks aastaks. Samas pidid seoses seaduse muudatusega kõik nimetatud andmete töötlejad, kes olid end AKIs töötlejana registreerinud enne 1. oktoobrit 2003, esitama uue taotluse 1. juuliks 2006.

Kas Teie registreeritud andmed on endised?

Kui Teie andmed on muutunud, tuleb AKIlt muudatustest teavitada. Muudatuse all on mõeldud igasuguseid muutusi ja uuendusi Teie andmetes: asukoha muutus, arsti nime muutus, muutused prak-sises kasutatavas infotehnoloogias jm.

Kes on andmete vastutav ja kes volitatud töötleja?

Andmete vastutav töötleja on teisisõnu andmekogu omanik (asutus või äriühing, füüsilisest isikust ettevõtja), kes määrab andmete kogumise eesmärgi ja koosseisu, samuti andmete töötlemise viisi ja korra. Peale vastutava töötleja võib andmeid töödelda ka volitatud töötleja.

Volitatud töötlejaks peetakse füüsilist või juriidilist isikut, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötleja ülesandel ja lepingu alusel. Kui Te ostate teatud andmete töötlemisega seonduvaid töid kolmandatelt isikutelt (näiteks kasutate teise äriühingu pakutatavat registratuuri, arhiivi, andmete sisestamise ja edastamise teenust), on see kolmas isik volitatud töötleja, kelle üle teostate järelevalvet Teie (kui vastutav töötleja). Kui Te aga sõlmitte lepingu teenuse osutamiseks (pakute ülaltoodud teenuseid), olete Te volitatud töötleja. Tähele tuleb siiski panna, et volitatud töötlejana ei käsitleta nt positeenuse osutajaid ja isikuid, kes töötavad Teie juures töölepingu alusel.

Vastutava töötlejana on Teil kohustus veenduda, et Teie poolt volitatud töötleja suudab tagada seadusega sätestatud nõuete täitmise. Teenuse osutamise seotud tingimused ja vastutus tuleb Teil leppida kokku lepingus. Leping peab sisaldama vähemalt teenuse kirjeldust, teenuse osutamise tingimusi, rakendatud turvameetmeid ning seda, kuidas käitatakse andmetega lepingu lõppedes.

Ostes digitaalset dokumenteerimist võimaldavat teenust ning salvestades ja säilitades patsientide kohta käivat informatsiooni mõne sellise teenusepakkuja juures, tuleb Teil lepingus ette näha ka võimalus, et lepingu lõppedes saate oma patsientide andmed tagasi viisil, mis võimaldab Teil tegevust jätkata.

Lisaks tuleb pidada silmas, et tervishoiuteenuse osutamise dokumenteerimisele on seatud täien-davad nõuded tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja sotsiaalministri määrusega.

Kas Te töötate ametiruumis üksi?

Kui Te jagate ruumi teise juriidilise isiku või FIEga, siis peate töödeldavaid delikaatseid isikuandmeid eraldama selliselt, et need ei oleks kättesaadavad kolmandatele isikutele (näiteks hoiate andmeid erinevates raudkappides). Kindlasti tuleks sõlmida teise juriidilise isikuga konfidentsiaalsusleping juhuks, kui isik satub nägema Teie poolt töödeldavaid delikaatseid isikuandmeid. Samuti tuleks sõlmida konfidentsiaalsusleping kõikide teiste isikutega, kes võivad näha Teie poolt töödeldavaid delikaatseid isikuandmeid (lepingulised töötajad, arvutisüsteemi hooldajad, remondimehed, rendile andjad jt). Konfidentsiaalsuskohustuse nõue on soovitatav kirjutada töölepingusse või teenuse osutamise lepingusse. Juhul kui te ostate sisse näiteks registratuuri osutamise teenust kolmandalt isikult, siis peab Teie vahel sõlmitav teenuse osutamise leping, mis reguleerib andmete juurdepääsu õigust, sisaldama ka konfidentsiaalsuskohustuse sätet.

Registreerimistaotluses tuleb kindlasti selgitada asjaolu, kellele kuuluvad ruumid, mida Te andmete töötlemiseks kasutate. Kui Te rendite neid ruume, siis tuleb Teil kirjutada, kellelt Te neid rendite ja kas rendile andjal on õigus või võimalik siseneda ruumidesse ilma Teie juuresolekuta ning kas ja kuidas on sellisel juhul andmed kaitstud.

Kuidas kirjeldada arvutisüsteeme?

Teatada tuleks, kas Teie kasutatavas tarkvara-süsteemis on võimalik tagantjärele kindlaks teha, kes, millal ja milliseid andmeid vaatas, muutis või kustutas. Samuti selgitage, millised on kasutatava tarkvarasüsteemi kasutajapiirangud. Kas arst näeb süsteemis ainult oma patsientide nimistut ja andmeid või ka teiste arstide patsientide kohta käivat infot (olenemata sellest, kas tegemist on asendusarstiga)? Teie kasutatav tarkvarasüsteem peab võimaldama asendusarstil patsiendi andmetele

juurdepääsu vaid siis, kui patsient on vastuvõtule registreeritud.

Juhul kui Teie poolt kasutatav tarkvara võimaldab kindlaks teha selle, kes, millal ja milliseid andmeid vaatas (ka vaatamine on andmete töötlemine), muutis või kustutas ning Teie asutuses on kehtestatud sisemine kord, mis reguleerib juurdepääsu aluseid, tingimusi jms (isikuandmete kaitse seadus, § 19 lg 2 p 7), ja olete välja töötanud klienditeeninduse standardi, milles on muu hulgas kindlaks määratud patsiendi õigeaegse teavitamise kord ravijärjekorda registreerimisel, tervishoiuteenuse osutajate vahelisel suunamisel ning tervishoiutöötaja asendamisel (sotsiaalministri 15.12.2004. a määrus nr 128), võib Teie poolt kasutatav tarkvara võimaldada ligipääsu teise arsti patsientide andmetele. Nimetatud asjaoludest tuleb Teil teavitada oma patsiente, tehes neile kättesaadavaks klienditeeninduse standardid. Loomulikult peavad Teie töötajaid olema tutvunud ülal nimetatud dokumentidega ning nad peavad olema teadlikud sellest, millistele andmetele neil on õigus juurde pääseda, samuti sellest, et tagasiulatavalt on võimalik nende tehtud andmetöötlustoiminguid kontrollida ning andmete väärkasutamise korral andmete väärkasutaja vastutusele võtta.

Juhtudel, mil on paratamatu, et patsiendi andmetele vajab juurdepääsu näiteks perearst, kelle nimistusse patsient ei kuulu või teine juriidiline isik (näiteks tervishoiutöötaja asendamisel), peab olema Teie poolt reguleeritud selliste ligipääsude loomise kord ja tingimused. Selliste ligipääsude loomisel peaks arvestama ka patsientide tahetega juhuks, kui Teie patsient subjektiivsetel või objektiivsetel põhjustel ei soovi, et konkreetne tervishoiutöötaja tema andmetele ligi pääseks.

Kuidas olete korraldanud analüüside ja uuringute tegemise, samuti nende vastuste kättesaamise viisi?

Palun märkige registreerimistaotluses AKI-le, kas Te ostate analüüside tegemise teenust; kellega on Teil vastav leping sõlmitud; kas selles lepingus on konfidentsiaalsuskohustuse nõue. Kirjeldada tuleks

võimalikke variante: kas võtate vajalikud proovid ise ja saadate need lepingupartnerile või saadate patsiendi saatekirjaga vastavasse laborisse, samuti kas vereanalüüsi- ja röntgenivastustel käite ise järel, toob Teile need teenusepakkuja, saadetakse need postiga või jõuavad nad Teieni kulleriga. Palun kirjeldage, millisel viisil olete taganud, et ülal toodud andmed ei satuks volitamata isikute kätte.

Kas olete ruumidesse paigaldanud turvaseadmed?

Kui Teie tööruumidesse, kus asuvad delikaatsed isikuandmed (digitaalsed või paberil), on paigaldatud sissemurdmise- või tulekahjusignalisatsioon, siis märkige, kuidas saate teada sissemurdmisest või tulekahjust (kas turvafirma helistab ja kes on kontaktisik). Kui Teie ruumes ei ole nimetatud signalisatsiooniseadeldisi, siis on kindlasti vajalik paigaldada lokaalsed suitsuandurid ja hoida delikaatsed isikuandmed tulekindlas kapis. Viimasel juhul on vajalik paigaldada nähtavasse kohta sildid informatsiooniga, kuhu saab kodanik helistada, kuulates häiret või nähes sissemurdmise jälgi.

Kuidas Te hävitata delikaatseid isikuandmeid?

Kui Te ei ole registreerimistaotluse esitamise ajaks andmeid hävitanud, siis sellegipoolest tuleb Teil märkida taotluses, kuidas Te seda vajaduse korral teete. Paberil olevate delikaatsete isikuandmete hävitamiseks kasutatakse enamasti kas paberihunti või dokumentide põletamist. Kuigi seadus lubab delikaatsete isikuandmete hävitamiseks kasutada põletamist, on andmete turvalisuse seisukohast järjest enam hakatud pooldama paberihundi kasutamist. Kui Te eelistate hävitada dokumente põletamise teel, siis palun selgitage registreerimistaotluses, kus põletamine toimub ja kuidas on korraldatud andmete transport (juhul kui dokumentide põletamine toimub väljaspool delikaatsete isikuandmete töötlemiseks kasutatavaid ruume). Delikaatsete isikuandmete hävitamise kohta tuleb alati vormistada akt.

Ka digitaalsel kujul olevate delikaatsete isikuandmete hävitamine peab olema turvaline. Digi-

taalseid andmeid saab hävitada spetsiaalsete andmehävitamisprogrammide abil, mis kirjutavad andmed suvalise infoga mitu korda üle. Samuti tuleb Teil kirjutada, millisel viisil Te hävitata ühekordseid andmekandjaid (CD, disketid), näiteks kas väikes- teks tükkideks purustamise või põletamise teel.

Kuidas edastatakse andmeid kolmandatele isikutele?

Andmete edastamine kolmandatele isikutele on lubatud kas patsiendi allkirjastatud avalduse või seadusest tulenevate õigustuste alusel. Registreerimistaotluses tuleb Teil kirjutada, kuhu jääb märke andmete edastamisest (nt patsiendi ambulatoorsesse kaarti, dokumendiregistrisse, selleks sisseseatud vihikusse vms). Andmete edastamise märkes peab olema kajastatud informatsioon, kelle kohta, mille alusel, millal, kellele ja millises mahus Te andmeid edastasite. Näiteks olgu toodud, et ka patsiendi suunamine eriarsti juurde on andmete edastamine.

Kuidas Te teavitata patsienti tema õigustest ja kohustustest?

Kuna isikuandmete kaitse seaduse § 12 järgi peab delikaatsete isikuandmete töötlemiseks olema patsiendi luba, siis palun kirjutage, millal ja millisel viisil Te patsienti tema õigustest ja kohustustest teavitata. Samuti palun kirjutage registreerimistaotlusesse, kas Teie asutuses on välja töötatud vastavad blanketid või on infotahvilil teave, mida Te patsiendile tutvustate. Kui Teie asutuses ei ole vastavaid blankette, siis soovitage Teil kirjutada ambulatoorsesse kaarti, et olete patsiendile tema õigusi tutvustanud ning patsiendilt selle kohta allkirja võtnud.

Lisaks palun panna tähele, et Andmekaitse Inspektsiooni kodulehel olevad abimaterjalid on üldsõnalised soovitusel ja juhised selleks, et Teil oleks registreerimisega seotud dokumente lihtsam koostada. Ülal toodud asjaolude lahtikirjutamine, mitte aga valikvastustele vastamine annab tulemuseks kasutamisevalmis ja nõuetele vastava dokumendi.

Stiina.liivrand@dp.gov.ee